

Историска грађа

I

ИЗ НЕОБЈАВЉЕНЕ НЬГОШЕВЕ ПРЕПИСКЕ

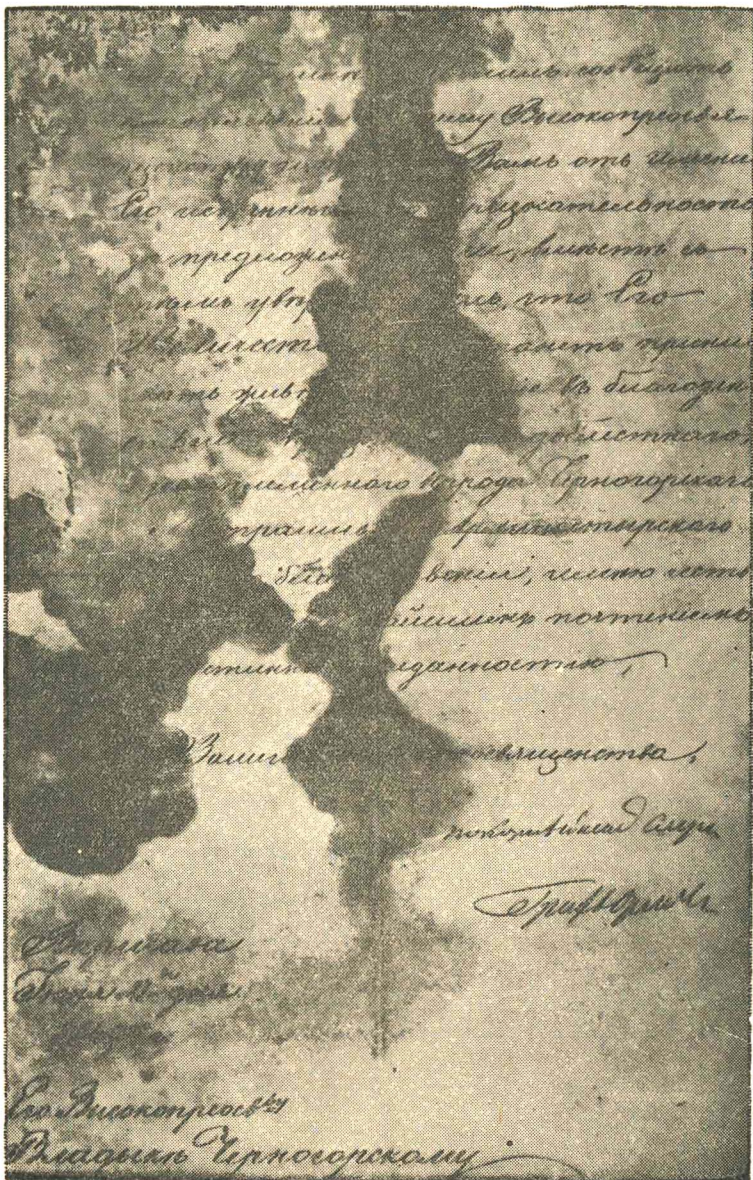
40. ГРОФ ОРЛОВ ВЛАДИЦИ РАДУ
27-VI-1849

Высоко Преосвященнѣйшій Владыко,
Милостивый Государь и Архипастырѣ,

Я имѣлъ честь получить письмо Вашего Высокопреосвященства отъ 1-го Юня и вмѣнилъ себѣ въ обязанность представить оное Государю Императору.

Его Величество съ особымъ удовольствіемъ усмотрѣтъ изволилъ изъ сего письма о чувствѣ приверженности, которое Вы не перестаете питать къ Россіи. — Ничто не могло разительнѣе ознаменовать оное, какъ изъявленная Вами готовность присоединить отрядъ храбрыхъ Черногорцевъ къ войскамъ нашимъ вступившимъ въ Венгрію для усмиренія мятежа, возбужденнаго преступными происками злоумышленниковъ стремящихся по всюду ниспровергнуть законную власть и всѣ начала общественнаго порядка.

Оцѣняя вполне ревностную готовность Вашего Высокопреосвященства содѣйствовать оружіемъ къ успѣху подвига предпринятаго Россією Государь Императоръ тѣмъ не менѣе не почитаетъ себя въ правѣ воспользоваться Вашимъ предложеніемъ, по тому уваженію, что чужое вспомогательное войско можетъ вступить въ предѣлы какого либо другаго Государства иначе какъ по призыву законнаго Правительства онаго. Такъ какъ успѣшныя дѣйствія союзныхъ войскъ Россійскихъ и Австрійскихъ предвѣщаютъ скорое украшеніе мятежа въ Венгріи, то и нельзя предполагать чтобы Австрія, при таковыхъ обстоятельствахъ, обратилась еще къ иной странѣ съ просьбою о вооруженной помощи.

Факсимил последние страницы письма графа Орлова
владими Раду

Государь Императоръ Высочайше повелѣтъ мнѣ соизволилъ: сообщить сіи объясненія Вашему Высокопреосвященству и, изъявивъ Вамъ отъ имени Его искреннѣйшую признательность за предложеніе Ваше, вмѣстѣ съ тѣмъ увѣритъ Васъ, что Его Величество не престанетъ принимать живѣйшее участіе въ благоденствіи и процвѣтаніи доблестнаго, единоплеменнаго народа Черногорскаго.

Испрашивая Архипастырскаго Вашего благословенія, имѣю честь быти съ глубочайшимъ почтеніемъ и истинною преданностію,

Вашего Высокопреосвященства,

покорнѣйшій слуга
Графъ Орловъ

Варшава
Юня „27“-га дня
1849-го г.

Его Высокопреосвѣ
Владыкѣ Черногорскому

41. ПЕРО ТОМОВ ОКРУЖНОМ КОТАРСКОМ КАПЕТАНУ
3.15.I.1851.

Високоблагородни Господине!

Жали ми се Перо Остоић Глуходољанин који је прошле године дошао из Цариграда у броду капетана Вицка с Прчања који је носио собом у броду 15 ока праха за своју домаћу потребу, у једној фучији и у једној кофи.

Такођер у исто вријеме дошао је Мило Јововић Глуходољанин из Цариграда с бродом капетана Вида из Доброте и донио собом праха 3 кофе и 2 тенеће и у једној торбици, и залогѣ црковне, а ово су на правду Божју узели свеколико служитељи од ц.к. Доване при изкривању у Лазарету под Новијем, мислећи ц.к. служитељи да за Аустријске поданике носе, за које ја увјеравам Ваше Високоблагородије да предречени Глуходољани нијесу тај прах ни за кога собом носили, до за своју потребу у Црну Гору, зато ја се налазим принуђен у овом случају обратити се к Вашему Високоблагородију с најучтивіјом молбом, да изволи наредбу дати коме следује, да се прах и залогѣ црковне што скорије невинострадавшијема Глуходољанима врати вручитељима овога писма.

Надајући се за цијело да ће ова моја праведна молба испуњена бити, с отменим високопочитанијем и уваженијем чест имам потврдити се

Вашега Високоблагородија

Цетиње, 3/15 Јанурија
1851.
Н^о 1

покорни слуга
Президент Сената.

Са стране:

„Неговом високоблагородију
П. Решетару
Ц. к. Гну Администратору окружија Боко-Которског
у Котору“

42. ПЕРО ТОМОВ ОКРУЖНОМ КОТОРСКОМ КАПЕТАНУ
31.1.1851.

Високоблагородни Господине!

Представили су се овдје у Сенату неки Залажани казујући, како су им Доброћани са соизволенијем Аустријски власти дали под афит своја пасишта за стоку, па им не даду начинити гдјекоју колибицу, да се чобан на злом времену може склопити и млад, кад се почну овце јагњити, сачувати.

Без речени колибица пасишта мало што или ништа вриједе, па кад не даду да их граде они, кои пасишта под афит држе, право је да их начине притјажатељи исти пасишта, кои имају власт као своју собственост држати док им је воља, или развалити кад устију, тога ради и долазим овим писмом к Вама молећи Вас, да бисте имали доброту призвати к себи главаре од Доброте, посовјетовати их и препоручити им, да споменуте колибице оградите на своја пасишта, а ја се надам да ће они Ваш совјет уважити и Вашу препоруку драговољно испунити.

У ојиданију Вашега пријатнога одговора с истиним високопочитанијем и уваженијем чест имам бити

Н^о 9
Цетиње 31 Јануар.
1851 г.

Вашега високоблагородија
покорн. слуга
Президент Сената

На полећини стоји:

„Неговом Високоблагородију П. Решетару
Гну Администратору Окружија Боко-Которскога у Котору“.

43. Д. МИЛАКОВИЋ ВЛАДИЦИ РАДУ
3. II. 1851.

Ваша Свјетлост,
Премилостиви Господару!

Приложено при овом из Москве писмо дошло је на Цетиње поодавно, ал' доставити га Вашој Свјетлости нијесам могао пре него сам дознао да ћете ову зиму провести у Неапољу.

Господин Перо писао Вам је данас подробно о свему шта је и како је овдје и око нас; мени дакле не остаје шта друго него, препоручујући се Вашој високој милости потврдити се да чест имам бити

Ваше Свјетлости
Премилостива Господара
покорњејши слуга.

(Оловком је Милаковић написао: „Цетиње 3. февр. 1851 г.“).

При дну:

A Son Altesse Sérénissime
Monseigneur Pierre Petrovics
Njegosch

Vladika de Montenegro à la maison d' Ambassade Russe
Naples

44. ПЕРО ТОМОВ ВЛАДИЦИ РАДУ
5. IV. 1851.

Господару!

Премилостиво Ваше писмо од 16 Марта примили смо, из којег видимо, како ни пишете, да Ви нећете за саде овамо, но да ћете чињети морске бање. Ви сте нам у прво Ваше писмо писали, да сте сасвијем оздравили, које и у ово понаврате али је нама то за чудо и Ваша писма доводе нас у сумњу о Вашем здрављу, како нам пишете е ћете чињети бање, и савијем садашњијем писмом бачили сте нас веома у велику бригу, јер ми држимо да сте Ви веома слаби; зато бисмо ми Вас молили не из какве нужде да имамо, него из велике жеље и бриге што имамо ми и васколик народ—ако се иколико Ваше здравље поправило, да бисте се скоро за овамо упутили. Овамо је међу нама Црногорцима све мирно и добро, изван што свако жели Вас час прије виђети.

По жељи Вашој ево ћемо јавити Вам опширно и шта се ради у Ерцеговину. Низам, пошто је сподобио Босну, уљега је у Мостар и Столац; а то је лако мога учињети; јер, осим Каваз—баше и с њим неколике стотине Тураках, нико му се није противио, па и сам Али—паша и његови синови показивали су се од стране цареве. Но ово дволичење Али—пашино довело га је до тога, да је он са синовима послан у сургун и то на врло срамотни за њега начин, јер су њега узјахали на осамарено коњче, а син његов, Афиз-Паша босоног да га води. — Црногорци иду по Ерцеговини и пушћају се с хришћанима Ерцеговачкијема по Гацку и Невесињу испод оцаках Ченгића и Љубовића на бусије, и не смију Турци пред њима није изистити, они им Србљи узимају мал, а ће се Турци и покажу пред њима, они овијема и сами предају коње и оружје, теке да живот спасу. Турци су у Ерцеговину у велику муку пали: Црногорци с Ришћанима чине им свашто што више могу, а Никшићи стоје затворени, нити смију од раје куд маћи. Ви знате какви су наши људи: ћерају оно турско уз то ћерају и ришћанско, зато ришћани долазе сваки час овде, те им враћамо њиову муку. — Црногорци, кои иду у Ерцеговину, јашу на коње по Гацку с онијема четама, које воде; већ не знамо то колико ће дурати. Хајредин-Паша, садашњи Везир Босански и Ерцеговачки, пише Граховљанима и Бањанима—кои су више догнали муке Турске из Ерцеговине него ли Црногорци—и зове их да иду к њему у Столац, и тако су му пошли кнежеви Бањски, од којих је неколика код себе зауставио, а друге натраг вратио; а Граховљани су писали нама на Цетиње, и питали, што ћемо им рећи — оће ли одит у Столац, али не, а ми смо им отписали, да не иду тамо нипошто; а ни они сами не оће. Ево, Господару! згоде, што је није још од Косова било! Како је устала сад раја, а слабо је у Босну и у Ерцеговину низама, да сте којом срећом Ви овде сад у ове згоде, све бисте урадили што би Ви срце жељело; а ми сад не знамо шта ћемо радит: једно, може бити и да не бисмо умјели; а друго што бисмо умјели, не смијемо од Вас. Кликује, Господару, раја и ришћанин сваки из гласа, и шиљу нам сваки дан посланике на Цетиње, те куме и богараде, да би им се дала помоћ, е су Турци сасвијем пали, и ми тако међу нама контамо и уговарамо Сенатори, како видимо е је затворила раја и ускоци Ник-

шиће, те немају изласка никуђ, ако ни Ви одобрите, е ћемо скупити ове околине околу њих и Црногорце, да се с њима поћерамо. Молимо, Господару, дајте ни на ово скори одговор.

Видимо што ни пишете за олово, те ни је посла Г. Гопчевић; ми смо сваку прову од њега чињели на Цетињу, и налазимо да није сасвим рђаво, но је боље у дјелу него што је виђети и ми смо истоме Гопчевићу писали да је рђаво, а он нама одговори, да од истога олова иде за Морију и за Турску, и да ће ни дати у размјену у зрна учињена, и то с невеликом штетом, ма од исте феле олова. Ми разсуђујући каквизи ће се трошки око њега чињети, а немамо добријех ни калопак, и које ће кало од њега бити, налазимо да не цјење излази: и тако да му га пошљемо у Тријешће, а да ни пошље зрна у сакете од мјере коју му речемо. Овијех данах посла ни је речени Г. Гопчевић 1600 зрнах од топа, а и остало доћи ће брзо. Салитре није нам посла како малу суму, а друго, како он пише, доћи ће ни скоро. Ја знам да Ви желите чути за родитеље: они се налазе, хвала Богу, у добром здрављу. Поздрављају Ве Господа Сенатори, кои су овде: Ђорђије, Стефан Вукотић, Сердар Мило Мартиновић, Новица Церовић, кои се све овде налазе, од како сте пошли. Изјављујући Вам моје отмено високопочитаније с поздравом чест имам бити.

Цетиње 5 Априла
1851.

Ваш брат.

45. ПЕРО ТОМОВ ВЛАДИЦИ РАДУ 12. IV. 1851.

Господару!

У прошастом мом писму од 5 овога мјесеца имао сам чест извијестити Вас обширно о свему што Ви желите знати за ове стране, па сад Вам немам ништа ново јавити. Има мјесец дана и мало више да је овде дошао капетан Марко Пренк-Леш из Миридита; он је Вама писао за овај његов долазак, и Ви сте му, као што се види из Вашег писма, које је он са собом донио, одговорили да дође кад год хоће. За његов долазак јавио сам Вам у мом писму од 31 прошастог Марта, но видећи из писма Ђукова, да ћете Ви бити око Ђурђева дне у Тријесту, писао сам Гну Вучетићу да речено моје писмо задржи код себе и да Вам га преда кад Ви онђе доћете, а у истом

писму има и о другом, које ћете виђети кад Вам се преда, а сада Вас молим да ми дате скори одговор, што ћу радити с поменутиим капет. Марком, зашто он каже да нипошто не може натраг одити прије него што се с Вама састане, а на њему се види да је врло добар човјек.

За родитеље могу Ви јавити да су, захвалећи Богу, здраво и добро. Поздрављајући Вас, с најотменијим високопочитанијем чест имам бити Ваш покорни брат и слуга.

Цетиње 12 Априла 1851.

46. ПЕРО ТОМОВ Ј. ГАГИЋУ

19. IV. 1851.

Ваше Високоблагородије,
Милостиви Господине!

Имао сам чест получити Ваше почтено писмо од 10/22 Априлија Но. 27, и при оном копију Свидјетелства о пореклу Протојереја Василија Поповича. Видећи да Росијско — Имперагорско Министерство изискује имати одавде праведна и вјерна извјестија о проихожденију поменутога Протојереја Василија Поповича, ја сам у сојузу прочиих членова правитељствујушчега Сената црногорскога одмах дао наредбу да се о том истражује у овдашњи Архиви, које је и учињено, ал' труд је остао сујетан, јер у овдашњи Архиви није се могло наћи ништа од куда би се могло дознати о проихожденију предпоменутога Протојереја Василија Поповича. О овом тражити вјернога извјестија из Подгорице, немогућно нам је, јер њом владају Турци, кои с нама не живе у добром споразумјенију.

Овим одговарајући на предпохвално Ваше писмо, с отменим високопочитанијем и преданости чест имам бити.

Вашега Високоблагородија
Милостивога Господина
покорњејши слуга
Президент Сената.

Но. 24

Цетиње 19. Априлија
1851 г.

При дну:

Его Високоблагородију
Ј. М. Гагичу

Гну рос. имп. консулу и кавалеру в Рагузје.

47. ПЕРО ТОМОВ ОКРУЖНОМ КОТОРСКОМ КАПЕТАНУ 19. IV. 1851.

Високоблагородни Господине!

Кад је више пазара, пред Котором била она свађа, о којој нећу да говорим како се породила, јер је добро познато да су је приметили гвардијани, онда је капетан Лазо Прокојевић, који се тад у Котору налазио, изишао из града и готово с опасношћу свога живота радио је да ту смутњу прекине, у чему је и успео, као што је то и Вашем Високоблагородију добро познато; па, умјесто да прими захвалност, био је обезбешен од једнога ц. к. Гна Мајора.

Мени је за чудо како могу једни чиновници аустријски безчестити чиновника црногорскога, јер и ако није држава Црна гора онакова и онолика какво је и колико Аустријско царство, али опет њени чиновници морају по степену чина у ком је који уважени бити и почитовани од аустријски чиновника а не безчешени; зато управ и обраћам се к Вашему Високоблагородију с молбом, да би претпоменути Гд. Мајор од своје претпостављене му Власти добио заслужни укор за његово помањкање (преступак).

Надајући се да ће мом праведном искању удовлетворено бити, с чувствима отменог високопочитанија и уваженија чест имам бити

Президент Саната
Вашега Високоблагородија
покорни слуга

Но. 23
Цетиње 19 Априлија
1851 г.

При дну:

Његовом Високоблагородију П. Решетару Г-ну Администратору Округија Боко—Которскога у Котору.

48. ПЕРО ТОМОВ ВЛАДИЦИ РАДУ 26. IV. 1851.

Господару!

Прије неколико данах дошли су у сву Боку жендарми, којима је заповијед дата да фатају Црногорце који су професани рад онога покрета те је прије био у Боку, барем овако нам се туже

многи Црногорци, и ако буде то истина, а прилика је да јест, могла би бити с тога мутња, зашто наши људи нијесу вјешти такијема строгијема наредбама, па ће многи бити ухваћени и затворени на правду Божу. Осим тога, сад се не допушта Црногорцима улазити без пасапорта ни у Котор, ни нигђе у Боку. И ово је велика незгода и мука за Црногорце; а Ви знате да они не могу сви доходити за пасапорте на Цетиње, а заиста сад Гуверан ћесарски и нема никаква узрока да тако поступи спрема Црногорацах, зашто у Државу ћесарову ниједан Црногорац није ништа учинио, него само оно једно што се догодило на Дражин врт, и за то је суд устао и од онијех зликовацах уфатио једнога, Ива Маркова Перовића, и мушкетера га, а роба што је понесена из куће, те је уљегла у Црну гору сва је враћена, нако што је остало у Рисан у онијех, кои су били њима дружина, и Ви можете слободо, ако Вам ће уз треба или Ве задије ко од ћесарског Гуверна, казати и доказати да су злочинци казњени од Суда, зато Ви за ово све пишемо за Ваше владање с Гуверном Ћесарским, јер ако се ова ствар не прекине на добро неће изист:

За чудо ми је како немам од Вас никаквога писма, нити одговарате на наша писма, но Вас молим одговорите ми на њих, а особито Вас молимо пишите ми како сте са здрављем и кад ћете овамо. У Хрецеговини исто је онако, како смо Вам писали. Од Арбаније не чује се ништа, но су се Кучи заклали с Турцима и донијели су овдена до сад 5—6 главах, а има међу њима што је до сад погинуло више од 20 мртвијех, и не улази ниједан у Подгорицу нако ћекоја жена, и овдена их је доходило, кад су донијели три главе одједном, близу до 80, и на њих је била ударила Арбанија сва, око 8000 војске, и заисто су их, Господару, јуначки посјекли и разбили. Поздрављајући Вас, с највећим високопочитанијем чест имам називати се Ваш покорни брат и слуга.

26. апр. (1)851.

(Копију је писао Д. Милаковић).

49. БАРОН МАЈЕНДОРФ ВЛАДИЦИ РАДУ
28. IV. 10. V. 1851.

Ваше Святѣйшество,

Милостивый Государь,

Я не оставилъ довести до свѣдѣнїя Господина Государственнаго Канцлера о желанїи Вашего Святѣйшества прибыть въ С. Петербургъ, и нынѣ получилъ увѣдомленіе о рѣшенїи Государя Императора на Всеподданнѣишїй его по сему предмету докладъ.

Его Императорскому Величеству угодно было признать бесполезнымъ Вашему Святѣйшеству предпринять трудное, при слабомъ здоровїи Вашемъ, путешествіе, которое нисколько не увеличитъ обычное вниманіе и попеченіе Его о пользахъ Черногорскихъ народовъ. Если же для пользы ихъ Вашему Святѣйшеству покажется нужнымъ войти въ тѣснѣйшія сношенїя съ нашимъ Правительствомъ, то я не премину по прежнему почестъ за счастье оказать всякое возможное съ моей стороны для сего содѣйствіе.

Примите, Ваше Святѣйшество, увѣренїе въ совершенномъ моемъ почтенїи и преданности.

Баронъ Мейендорфъ

Вѣна,
Апрѣля 28. 1851.
Мая 10.

При дну:
Его Святству П. П. Негошу.

50. ПЕРО ТОМОВ ОКРУЖНОМ КАПЕТАНУ
10-V-1851.

Високоблагородни господине!

Долазе овде Главари цуцки тужећи се суду, како су ту прије десетак дана сишли неколико Цуцах у Ораховац, па су дошли жендарми и уфатили ни крива ни дужна Илију Живкова Биговића из Кобиљега дола, свезали му руке и везана повели у Котор, понесавши са собом и оружје некијех Црногораца, што су га били оставили у кућу Шпира Иванова Јовановића, а они пошли у Котор. Тако исто тужи се и капетан Лазо Пророковић с Његушах да су му чобани били код стоке ла пасиште у Добротске стране, па дошли жендарми су неколико солдатах и преко чобана избацили 2 пушке, затијем чобане примамили к себи и једнога од њих,

Ђура Јокетина Радуловића, ухвативши га и свезавши му руке наопако, нагонили га силом да им казује куће Добротске и Доброћане бандижане, па пошто им он о томе ништа није умио казати, а они су га свезана повели у Котор.

Мени је за велико чудо, како жендарми могу везати праве људе Црногорце, а Вашему Високоблагородију биће добро познато, да су такве ствари и насилија прије чињена Црногорцима доста зла и погибије нанијела и Црногорцима и Бокељима, зато Вас молим покорно да бисте имали доброту представити Високославном Губернијуму Далматинском како о овом неприличном поступању жендарма тако и о њиовом несправедљивом захтијевању — да сви Црногорци од Грахова до пресијека, границе Барске, долазе пред Котор и ту да остављају оружје, а Вама је и самијема добро познато да не могу Црногорци од свијех крајева ту долазити, па се наддам да ће предохваљени Губернијум на Ваше представленије укратити та самовољства жендарма и њихова сувишна захтијевања.

Овде се разнио глас да су се појавили на неке Црногорце некакви процеси, кои су били до 1848 године и које је Господар наш с Господином Окружним кепетаном Грије прекинуо, и то је било донијело велики мир и слогу међу ове два погранична народа, па сад ако ће ове људе изтраживати Аустријски суд и стану их жендарми хватати, Ви знате да ће ови људи принуђени бити опет бранети се чињети зло, а Ви ћете изискивати од Суда црногорскога да се они хватају и каштигавају, а они кад зло учине наћи ће себи мјеста ће не се маћи, и онда ће бити виша главобоља и суду досада; но би, чини ми се, боље било да се изостави то изтраживање, које је и прекинуто било, и тако би суд црногорски лакше могао схватити и каштигати онога ако би кои какво зло учинио у Аустријску земљу.

Ја се уздам да ће и ова моја молба бити уважена те ће изтраживања горје споменутијех процесих бити укинута, да се не догађа штогод, што би било противно једној и другој страни.

Очекујући на ово у своје вријеме Ваш пријатни одговор, с истинитијем високопочитанијем и уваженијем чест имам потврдити се

№ 28.

Цетиње 10 Маија
1851 год.

Вашега Високоблагородија
покорн. слуга
Президент Сената.

(Копију је писао Д. Милаковић).

51. ПЕРО ТОМОВ АУСТРИСКОМ КОНСУЛУ БАЛАРИНИ
У СКАДРУ
4/16.VI.1851.

Високоблагородни Господине!

Назад једно мјесец дана узели су били Цеклињани са Црнојевића ријеке једну барку криничку, будући да Криничани нијесу с њ(и)ма у вјеру. Иза тога пролазећи за Котор један Ваш слуга сврати се овдје и каже да је речена барка Ваша влаштитост и ако је била у Криничана, и да с тога имате жалост на Црногорце. Желећи ја да свака влаштитост Вашег Високоблагородија од стране Црногораца невреди-ма остане, та се барка по мојој наредби вратила, а Криничани се жалѐ да њима није дошла, зато ми је чудо куд се дјела, јер је одовуда подиста враћена.

О овоме доводећи до Вашег знања с највисочијим поштовањем и уваженијем чест имам бити

№ 34. Вашег Високоблагородија
Цетиње 4/16 Јунија препокорни Слуга
1851. Президент Сената

При дну:

Његовом Високоблагородију

В. П. Баларини

Гну Доктору, разних ордена Кавалеру

и Ц. К. Консулу и пр.

у Скадру.

(Копију је писао Д. Милаковић).

52. ПЕРО ТОМОВ ИСМАИЛ ПАШИ,
ВЕЗИРУ ХЕРЦЕГОВАЧКОМ
22.VI.1851(?).

Од нас Пера Петровића Президента правителствујушчега Сената Црногорскога и Брдскога

Честитоме Исмаил Паши, Везиру Херцеговачкоме
пријатељски поздрав

Примили смо Ваше писмо од 10 јунија, у којему Ви пишете да сте ради с овијем пограничнијем народом у мир и у добро стајати, и да ми, Суд Црногорски и Брдски, зауставимо зликовце, кои су у нашу земљу, да не чине зулум у Вашој земљи, а да ћете и Ви тако исто зауставити Ваше људи да не чине зла нашијема људма. Ми Суд радићемо што се најбоље узможе стезати зле људи, али се нама чини ако Ви узоћете да нам буде работа сигурна и здрава да бисте Ви неколико људих царскијех послали да учинимо

један станак на Сливље нишицко, а ја ћу ту послати моје људи, и о свему да се ту нагоде и учине мир здрави да могу слободно ови два погранична народа, који су поклати од давнијех добах, мијешати се, зашто без тога неће ништа бити сигурно, јербо ако учини часов Црногорац Вашему чојеку зло ми ћемо кренути судом да га педепшемо, а он ће учињети у нашем мјесту зло па ускочити међу Вама, како што су и прије кад смо учињели мир с првашњијем Везиром херцеговачким. Сад ако Ви желите, као што пишете, мир и тишину међу пограничнијем народима, на ови начин како Вам пишемо, могао би се лако узаптити сваки зли и немирни чојек. На ово писмо ми ћемо чекат од Вас скори одговор, и остајем Ваш доброжелатељ.

№ 43

Цетиње 22 јунија.

53. ПЕРО ТОМОВ ОКРУЖНОМ КОТОРСКОМ КАПЕТАНУ
26.VI.1851.

Високоблагородни Господине!

Разумјевши из почтенога Вашег листа од 27 прошлогодишњег Дек. римск. № 6590, да су неки Црничани на Цмилову Улицу у Аустријску Државу ударили на куријера Скадарског Аустријског Консула и на онога дружину, ја сам дао призвати овдје пред Суд неколика од главнијех учасника у том дјелу од Црничанах с намјеренијем, да се строго каштигају; но пошто су дошли на Цетиње узнало се доиста а они нијесу ни на кога нападали на Цмилову Улицу, већ су ударили били на турске људе а на турској граници. Впрочем могло је лако бити, да се тад међу турскијем људма налазио и куријер Скадарскога Аустријскога Консула, и да је од страха бјежао и књиге побачао, али можете бити увјерени да Црничани ни на турској граници не би у њега ни пошто дирнули, јер немају к томе ни узрока никаква, а што се с турскијема људима погоне, ови сами, чинећи им свако зло гдје год могу, па и у Држави Аустријској, као што је ово посљедње и Вашему Високоблагородију извјестно, наводе их на то. — Баш кад сам онда хтио да Вам ово одговорим, дође Војвода Његушки Иво Раков, и рече ми како се о овом догађају с Вама разговарао, и како сте Ви њему говорили е сте последије чули, да нијесу Црничани на Аустријској граници били напали на турске људе, с којима се налазио и више пута споменути куријер Скадарскога Аустријскога Консула, већ да се то догодило на турској земљи. Ево ово је прави узрок што Вам тек сада одговарам, јер сам мислио, кад и

сами признаете да се дјело догодило на турској земљи, да није нужно да Вам одговарам.

Што се тиче Глуходољана кои су, враћајући се од Спича, прешли кроз Паштровиће, они веле да и Паштровићима није то противно, будући да су и Спичани јошт у самом почетку ове године ушли били у Паштровиће и ту убили једног Глуходољанина, једнога ранили и овијех стоку у турску зајмили, о чему имао сам чест довести до знања Вашему Високоблагородију моим писмом од 29 Јануарија № 8, но не имадох удовољствија на њега очекивајућега одговора до сада добити. — Не пазећи ни мало на оправдавања Глуходољана, ја сам њима под строгом педепсом запријетио да се унапријед не усуде с четом пролазити преко границе Аустријске.

Будите увјерени Ваше Високоблагородије да се ја својски старам уздржати Црногорце од сваке и најмање увреде земљи и поданицима Аустрије, преступнике тога казим, и да је моје највише попеченије да се одржи савршени мир и добро согласије међу Црногорцима и пограничнима житељима Аустријским.

Овијем одговарајући на почтени Ваш лист од 3 јунија, а не као што сте Ви изволили и повторитељно писати да је од 1га јунија, № 192, с највећим високопочитанијем и уваженијем чест имам потврдити се.

№ 44.

Цетиње 26 јунија
1851 год.

Вашега Високоблагородија
покорн. слуга
Президент Сената

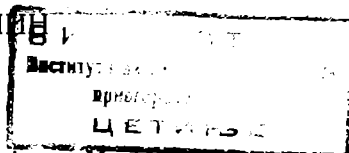
(Копију је писао Д. Милаковић).

54. ГЕНЕРАЛ С. П. КНИЋАНДИЋ
3.VII.1851.

Препис.

Сведочанство

У почетку знамените за сјајну Аустријску Монархију 1849 године, дошао сам ја са побједоносним војством у Велику Кикинду. Она је у пра и пепео од невјерни Мађара преобраћена била, али за показати кроз стољегија неокаљану приврженост Срба према своме Монарху, ову грдну жртву своју сматрао је као маленкост спрема оног, што је јошт на ползу цјелокупне Монархије готов принети. Он је сирјеч драговољно из средине своје најбољи 2400 момака изабрао и под моју Команду ставио. Ове потомке прослављени прадједова у рату Турском, Франциском, Шпанском, и

небројеним другим. Ја сам Ц. Кр. Капетану Лазићу, који је јужној Армади за примјер храбрости служио, предао, да и у војној дисциплини обучи. За кратко време, на удивленије моје исти војници сав поредак војени свештили су тако, да су у највећем поредку многобројне битке издржали, особито пак под генералом Тодоровићем, код Меленаца, као Авангарда код Башахида код Уздина, под непосредственом Мојом Командом у више битки код Перлеза, и у Шајкашком Баталиону, такође и под командом Његове Преузвишености, Бана Јелачића код Хеђеша с оном храброшћу непријатеља су нападали, која и у ред најбољи јунака достојно ставља. Уз ову скоро безпримјерну храброст сојузили су они оно владање и придржавање војничке дисциплине, које и од остали тадашњи војника преиумштествено одликује. Све пак ово није им довољно било, него, да би јуначтво своје завршили, и славу у бојевима стечену крунисали, уочи једне код Перлеза битке једногласно закључе сутра дан голи наги на непријатеља јуришити, да му покажу, како ни ону обрану, коју им аљине од оружја непријатељског учинити могу не траже, и сваку опасност презиру, онде, гди је монархија, и народна ствар у опасности. На овај конач Старјешини Своме, реченом Гос. Лазићу депутацију пошаљу, да одобрење овог смјелог намјерења издјестује, за које Капетан мени по дужности рапортира, но ја нисам држао за нуждно то одобрити, почем су Славни ови јунаци у пређашњим биткама, са надмоћним непријатељем борећи се, већу храброст, него икоји други полк показали.

Премда гробови ови храбри јунака и проливена јуначка крв њиова код Меленаца, Башахида, Уздина, Перлеза, Хеђеша, и други мјеста довољно сведочи сјајна дјела вјечном славом увјенчани Баталиона Диштрикта Велико-Кикиндског, и пак и ја, који сам срећан био, овако дичне Ратоборце под Мојом Командом имати, за знак вјечите признателности, издајем ово сведочанство о храбрости и владању вишехваљени Диштрићана, с тим, да су они свако прирзјеније свог премилостивог Монарха дјелом у пуној мјери заслужили.

3 јулија 1851. год.

у Београду.

С. П. Книћанин, ср.

Народни Србски генерал, член Савета
Књажевства Србског, разни ордена Каваљер.

(На полећини стоји: „3. Јулија 1851. У Београду Книћанин“).

ФОНТАН, РУСКИ ПОСЛАНИК, ВЛАДИЦИ РАДУ
28. VII. 9. I. VIII. 1851.

Высокопреосвященнѣйшій Владыко,
Милостивый Государь,

Честь имѣю увѣдомить Ваше Высокопреосвященство, что въ отвѣтъ на сдѣланное представленіе Господина Посланника Барона Мейендорфа въ слѣдствіе письма Вашего, Милостивый Государь, нынѣ пришло изъ С. Петербурга прилагаемое при семъ въ копіи отношеніе Господина Государственнаго Канцлера, — изъ коего усмотрѣть изволите, что Его Императорскому Величеству благоугодно было объявить Высочайшее свое соизволеніе на изъявленное въ 1-омъ и 2-омъ пунктахъ письма Вашего желаніе. — Что же касается до присылки церковныхъ книгъ въ Черногорію, то о семъ предоставлено рѣшеніе Святѣйшему Правительствующему Свноду, и я не премину увѣдомить Ваше Высокопреосвященство о послѣдующемъ по сему предмету.

Съ истиннымъ почтеніемъ и совершенною преданностью имѣю честь быть,

№ 520

Вѣна.

Юля 28

Августа 9 дня. 1851.

Его Высокопрву П. П. Негошу и пр.

Вашега Высокопреосвященства,
покорнѣйшимъ слугою
Фонтанъ

ВЛАДИКА РАДЕ ОКРУЖНОМ КОТОРСКОМ КАПЕТАНУ
VIII. 1851.

Ваше Высокоблагородіе!

Жали ми се Андрія Марковъ Цуца на Ђука Лаковиѣна самодругога Рисняне, како су га на путу дочекали и насилно отели му сребрну пушку леденицу преко умира ево пасане 3 године, и сада говоре да безъ досаде свое тамошнѣ Власти не мысле пушку вратити реченому Цуци, а ово су зло самовольство употребили безъ никакова узрока.

Зато се и обраћамъ съ молбомъ къ Вашему Высокоблагородію, да изволите по Вашему благоразумію она средства употребити, да участници за ово учинѣно зло преступленіе одъ свое тамошнѣ Власти наказани буду, а пушку

исту да предаду Андриј Маркову Цуци предателю овога писма.

Съ отмѣннымъ високопочитаніемъ и уваженіемъ честь
 имамъ быти
 № 59
 Цетинѣ Августа
 1851. год.

Вашега Высокоблагородія
 покорный слуга
 Владыка Црногорскій

При дну:
 Нѣговомъ Высокоблагородію
 П. Решетару
 Ц. К. Г-ну Администратору Округія
 Боко-Которскогъ и пр.
 у Котору

ВЛАДИКА РАДЕ АЛЕКСАНДРУ БАЈОВИЋУ
 15. IX. 1851.

Копія. Цетинѣ 15. 7-бра 1851.
 Господину Александру Бајовићу!

Г-не Бајовићу, ако би се догодило да я умремъ, молимъ да то 1,500. лира стерлиніе што су ми кодъ Васъ, предате моему Уяку Лазу Пророковићу т. е. или ономе кога онъ пошалѣ и ко вама ово мое писмо преда, али никоме другоме такови Ваше чести и имена Србскога; Ваше писмо од 9. августа 1851. ако узима кодъ себе реченый Пророковићъ — добро, ако ли га и не узима, нѣму ихъ предайте, а Вамъ ово мое писмо нека служи за оно Ваше ербо се овіемъ онога право убія. —

У надежди да ће ова моя надежда быти испунѣна, по-
 здравляюћи Васъ

остаемъ

Вашъ почитатель и слуга
 Владыка Црногорскій
 П. П. Нѣгошъ с. р.

Вѣрно съ Подлиннымъ: Надворный Совѣтникъ,
 Консулъ Гигичъ.

Ј. ГАГИЋ ВЛАДИЦИ РАДУ
 10.22. X. 1851.

Ваше Высокопреосвященство
 Милостивый Архипастырѣ!

Честь имамъ увѣдомити Ваше Высокопреосвя-
 щенство, да самъ примію изъ Виене отъ нашего Посоль-
 ства петъ векселяхъ на мое име за Лондонъ, свега на 7531.

руб. 95. коп: Сребромъ по $38\frac{1}{32}$ пенсовъ — „причитающіеся за Майскую сего года треть, въ счѣмъ ежегодной выдачи Черногорскому народу и его Владыке“ —, и да самъ ихъ отправио у Триестъ да се тамо негоцыраю и наредіо, да се достоинство оныхъ промѣни у Цекине Имперіале, кое кадъ примимъ, послаћу Вамъ по Пароходу Австрійскому кои у свое време управлѣнъ буде за Которъ.

Препровођено къ мени изъ Виене отъ Барона Мейендорфа на име Вашего Высокопреосвященства писмо, честь имамъ при овомъ препроводити Вамъ оно, покорнѣйше просећи Васъ,* о полученію онога, да благоволите увѣдомити ме.

Желећи знати о состоянію Вашего драгоценнога здравля, съ глубочайшимъ высокопочитаніемъ и душевномъ преданностію, честь имамъ быти.*)

Вашега Высокопреосвященства
Милостивога Архипастыра!

№ 79-й

Рагуза 10 22 октомвра 1851а года.

При дну:
Его Высокопреосвященству

П. П. Њгошу
Митрополиту — Владыкѣ
Черногорскому и Бердскому и пр.
въ Цетинѣ.

Саопштава д-р J. МИЛОВИЋ

*) У овом двоброју „Историских записа“ објављујемо неколико докумената старим ћирилским словима.